

CHRYSĆCIJANSKAJA DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 15 (199)

Vilnia, 10 traŋnia 1939 h. — Wilno, 10 maja 1939 r.

Hod XII

U ČEŠĆ MATKI-SIALANKI

Jak viedama, u traŋni miesiacy badaj na ūsim kulturnym ŗwiecie adbyvajucca ŗwiatkawaŋni ū češć matki. Idućy za hetym pryhoŷym zvyčajem, i my vyražali češć i pašanu dla bielaruskaj matki, pašviaćajućy koŷny hod adpaviedny artykuł. I ū nas takim čynam abchodzić ŗwiata maci ūŷo stanovicca zvyčajem. Vialikuju hetuju spravu paćynajuć ūŷo rozumieć i mnohija bielarskija sialanskija dziejaćy. Voš-ŷa dalej padtrymlivajućy i raŷvivajućy hety pryhoŷy zvyčaj, pašviaćajem u češć bielaruskaj matki hetych niekalki ūvahaŭ. Zaznaćajem, ŷto robim heta ū češć matki-sialanki. I heta zrazumieła: vializarnaja bolšašć bielarskich matak — heta sialanki, a j tyja, ŷto siaŋnia ūŷo nia jošć sialankami, z sialanak adnak pachodziać.

Šanavać i lubieć svaich matak — heta adzin z najvaŷniejŷy i adzin z pierŷyich naŷyich abaviazkaŭ. Abaviazak hety ūŷtaŷyła na nas sama pryroda za toje, ŷto matka vydała nas na ŗviet, vialikimi trudami vykarmiła nas i vyhadavała. Hetu abaviazak, jak viedajem, zahadany nam tak-ŷa j Boŷym pravam pazytyŭnym: „ŷanuj svajho baćku j matku” — čytajem u dekalohu.

Abaviazak lubieć naŷyich matak vyptyvaje tak-ŷa j z paćućcia nacyjanalnaha. Nacyjanalnašć, koratka havoraćy, heta jošć paŷyranaja indyvidualnašć, asabovašć čaťavieka, abo paŷyranaja siamja, a haťoŋnaja-ŷ rol u procesie hetaha „paŷyraŋnia” asabovašćci j siamji naleŷa da matki. Nia hledziaćy na roznyja biezhaťoŭi ū historyi bielarskaha narodu, narod hetu adnak zachavaŭ svaju movu, jak haťoŋny znak svajho nacyjanalnaha ŷyćcia, a tak-ŷa svaje zvyčaj nacyjanalnyja, pryrodnyja j chryš-

cijanskija-etyčnyja. Zastuha ū hetym pradusim bielarskaj matki.

Doŭh lubovi j paŷany bielarskaj matki vynikaje tak-ŷa j z tej vialikaj, časta hieroičnej pracy, jakuju matki pašviaćajuć dla dobra svaich dziaćiej, svaich siemjaŭ. Nichto ū siamji bielarskaj stolki nie napracujecca j nie naharujecca, kolki matka. Viedajem ab hetym dobra ūsie. I kali zvyčajnaja ūdziaćnašć abaviazvaje nas u naŷyich adnosinach z ludŷmi, dyk u naŷyich adnosinach da naŷyich matak abaviazvaje nia tolki ūdziaćnašć, ale hťybokaja češć i luboŭ.

Tymčasam adnak, na ŷal, naŷy hetuja ŗviatyja abaviazki adnosna naŷyich matak časta abo nie spaŭniajucca susim, abo spaŭniajucca duŷa drenna. Paťaŷeŋnie naŷaj maci ū siamji časta byvaje padobnym da paťaŷeŋnia jakoi niavolnicy, jakaja biaz spraciŭleŋnia pakorna musieć na ūsich pracavać i ūsich sťuchać. Byvajuć dzieci, jakija nia tolki ŷto nie pamahajuć svaiej matcy ū jaje ciaŷkoj pracy, ale navat dobrym sťovam da jaje nie adazvucca, a navat ruku na jaje padymajuć. Asabliva ciaŷka prychozicca matkam staruŷkam, udovam, jakich syny paŷanilisia. Takich časta ū siamji j za čaťavieka nia majuć, hruba abchodziaćca z imi, morać hoťadam i ŷnievaŷajuć. Sťovam, mnohija, mnohija bielarskija matki-sialanki — heta praŭdzivyja mućanicy.

Haťoŋnaj pryčynaj hetkaha haniebnaha ŷjaviŷča jošć ahulnaja ciemnata našaha siaťa, a tak-ŷa ciemnata maralnaja j nacyjanalnaja. Viedama, nia spryjaje lepŷamu paťaŷeŋniu bielarskaj matki-sialanki j biednata, jakaja ū nas časta byvaje zastraŷajućaja, trahićnaja, ale pry peŭnym kulturnym roŋni, pry bolŷaj maralnašćci jaš-

vieće, jak ahulnaj tak i bielarskaj nacyjanalnaj, i hetkaja matarjalnaja niastaća j halita zɦadŷvataŷia-b, lahćej znositaŷia-b i mienŷ ad hetaha ciarpieta-b, Bohu duŷoj vinnaja, naša maci-sialanka.

Srodki zaradćyja hoŋbie, jakoj daznaje naša bielarskaja matka, buduć hetkija: vierna trymacca chryšćijanskaj navuki j spaŭniać jaje ū ŷyćci: hetaja navuka, jak nijakaja inŷaja, adćyniaje nam voćy na ŷyćciovyja naŷyja abaviazki ahuťam, a tak-ŷa na abaviazki adnosna naŷyich matak, i ŷmiakćaje naŷyja sercy; pamiatajma, ŷto chryšćijanstva — heta najvialikŷy maralny j kulturny dziejnik na ŗwiecie.

Paťybleŋnie bielarskaj nacyjanalnaj ŗviedamašćci tak-ŷa spryjaje ablahćeŋniu doli naŷyich matak. Hetkaja ŗviedamašć pakazvaje nam, jak na daťani, jakuju vialikuju, vyklućnuju, rol ihraje matka ū bielarskim nacyjanalnym ŷyćci. Heta jana jošć tym haťoŋnym dziejnikam i łučnikom, jaki z pakaleŋnia na pakaleŋnie padtrymlivaje ū nas naša bielarskaje nacyjanalnaje paćućcio praz našu rodnuju movu, pieŷniu, zvyčaj.

Ahulnaje ūreŷcie paŷyraŋnie pa naŷyich sioťach aŷviety jošć tak-ŷa vaŷnym dziejnikom ablahćeŋnia doli bielarskaj matki-sialanki. Dapamahćy nam u hetym moŷa dobraja kniŷka, jak bielarskaja, tak i inŷaja jakaja.

Sťovam, Bielarusy za pryťadam usich kulturnych narodaŭ, pavinny asvabadzić svaju matku z tych ŷyćciovych zťybiadaŭ, u jakich jana siaŋnia apynuťasia, i dać jej toje vysokaje j dastojnaje miesca, miesca češćci j hťybokaj lubovi, čaho vymahaje jaje vysokaje pryŷvaŋnie j jaje daraŷejŷyja za ŷoťata zastuhi...

Дзяржаўная
Бібліятэка СССР
Імя У. І. Леніна

Novyja plany Niamieččyny

„Gazeta Polska“ piša: — Niamieččyna hatova nacisnuć na Slavakiju, kab jana zraklasia niezaležnaści j uvajšla ũ skład Vuhryi, jak aŭtanomnaja pravincyja. Za heta Vuhryja musila-b zlučycca z Niamieččynaj mytnym sajuzam i paddacca Niamieččynie palityčna.

„Kurjer Polski“ da hetaj viestki dadaje: — Kali-b heta bylo sapraŭdy tak, dyk polskaja apinija pryniala-b takuju viestku raščym pratestam, bo tady Vuhryja apynulasia-b pad protektaratom Niamieččyny. Pry hetym „K. P.“ adznačaje: Adno zahraničnaje presavaje biuro padaje, što padziel Slavakii zusim mahčymy.

Polskaja presa ab hetym piša tak: Novyja plany niamieckaj palityki adnosna Slavakii — heta nacisk na Polšč, padobny da toho, jaki pravodzicca ciapier u Litvie, dzie niamieckija ahienty ražvivajuć plany litoŭska-biełaruskaj dziaržavy z stalicaj u Vilni.

Što hetaja viestki polskaj presy nia loŭlenyja z vietru, pačviardžaje j apošniaja pramova Hitlera, skazanaja 1 traŭnia siol. Jon zakončyŭ svaju 1-šamajskuju pramovu slavami: „Vialikaja Niamieč-

čyna j vialikija supolnaści narodaŭ na ũschodzie j zachadzie, na poŭnačy j paŭdni“.

Žudasny plan adnosna Čechaŭ

Švedzkaja presa padaje, što niamiecki ũrad maŭe namier vyvozić z Čechii zdolnaje da pracy českaje nasielnictva j razsialać jaho pa celaj Niamieččynie, a na jaho miesca ũ Čechii pasialać Niemcaŭ. Hetkim planam niamiecki ũrad spadžiajecca: 1) vykarystać českuju rabočuju siću, 2) zla mać asymilacyjny adpor českaha narodu, 3) pierasialiŭšy j rassypaŭšy — zasymilavać jaho.

Rasiejckaje slavianafilstva

Savieckaja hazeta „Izviestija“ z 21.IV siol. padaje hutorku svajho karespandenta z kiraŭnikom Historyčnaha Instytutu Akademii Navuk SSSR prof. V. Pičetam ab abjednaŭni slavianskich narodaŭ. Prof. Pičeta zajaŭlaje: — Historyja slavianstva tryvala zlučana z historyjaj Rasiei. Kultura kijeŭskaj dziaržavy, u svajej asnovie vizantyjskaja, prajšla praz baŭharskaje pišmienstva. U 18 st. Serby dastali z Rasiei carkoŭnyja knihi slavianskim drukam. Heta bylo ũ pačatku prabudžeŭnia slavianskich narodaŭ što prabyvali pad uladaj Tureččyny. Rasiejckija revaluacyjanery ũ 19 st. mieli vializarny ũplyŭ na ražvićcio hramadzckaj

dumki Baŭharaŭ i Serbaŭ. Carski ũrad, jaki aficyjalna vyjaŭlaŭ svaju sympatyju da paniavolenych slavian, cikaviŭsia imi dziela toho, što praz ich išla daroha da Carhoradu. Prad savieckim slavianaznaŭstvom vialikaja zadača: dać historyju slavianstva na asnovie metod marksizmu — leninizmu. Hałoŭnaja ũvaha budzie žvierniena na historyju revaluacyjnych ručaŭ u slavianskich narodaŭ.

Z navukovymi vyvadami prof. Pičety diskutavać nia žbirajemsia, ab hetym čaj havorać dašledčyki navukoŭcy slavianstva. Nas cikavić bolš zainteresavaŭnie hetaj spravaj savieckaj palitykaj, jakuju reprezentuje j hazeta „Izviestija“. Ci niama tut suviazi z padniataj spravaj abjednaŭnia slavianskich narodaŭ hien. Želihoŭskim u Polščy j palityčnymi planami Niamieččyny adnosna slavianskaha ũschodu?..

Ці выписываеце і чытаеце Вы „Калосьсе“ — беларускі літаратурна-навуковы і грамадзкі кварталны часопіс? „Калосьсе“ ўжо выходзе 5-ты год. „Калосьсе“ павінна быць у кожнай беларускай хаце, у кожнага беларускага інтэлігента Каштуе ўгод: у краі 2 зл., загр. 3 зл. 20 гр., асобны нумар — 50 гр. Адрас рэд. і адм. — Вільня, Завальная 1—2.

АД. СТАНКЕВІЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА ¹⁴⁾ І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хросту Беларусі: 988/9—1938/9)

У пал. XVI ст. у беларускім жыцьці здарыліся выпадкі, якія ўзварушылі жыцьцё й змусілі Цэркву яшчэ больш зьблізіцца да народу й зьліцца з ім. Паявілася Рэфармацыя, дзякуючы якой аж да нізоў узрушыўся Беларускі народ. З нагоды гэтай Рэфармацыі ў пач. XVI ст. паявіліся езуіты ў Беларусі, якія, паканаўшы Рэфармацыю, павялі абдуманы й пляновы наступ і на праваслаўную веру, імкнучыся завесці ў Беларусі царкоўную ўнію. Пачалася вялікая й дужа вострая рэлігійная барацьба, якая прабудзіла нацыянальнае пачуцьцё й самых нізоў нашага народу. Тады культурна-нацыянальны рух у нас прыняў вялікія формы й скоро прывёў Беларускі народ да шырокай культурнай

працы дзеля ўратаваньня бацькаўскай веры й нацыянальнасьці. Пайстала густая сетка брацтваў па ўсей Беларусі, а пры гэтых брацтвах школы, у якіх вучылі царкоўна-славянскай, а такжа й беларускай граматы.

Паўстала многа па ўсей Беларусі друкарняў. Гэткія былі: у Вільні, Полацку, Менску, Магілеве, Несьвежы, Любчы, Заслаўі, Слуцку, Пінску, Заблудаве, Супрасьлі, Еўі, Лоску і інш. Гэткі лік друкарняў вымоўна гавора аб культуры нашага народу ў гэтым пэрыядзе. У той час наша культура стаяла вышэй за польскую: першая польская друкаваная кніжка паявілася толькі ў 1533 г., а нашая ў 1525 г. (Апостал Скарыны). Не адрэчы тут будзе ўспомніць, што й Беларусы каталікі, якія былі ўжо тады, у сваім рэлігійным жыцьці карысталіся беларускай мовай аж да якога веку XVI, калі ім накідалася ў касьцэле мова польская. Беларусы каталікі сяньня павінны ведаць, што польская мова ў касьцёлах сярод беларускага народу — гэта справа пазьнейшая, прад тым была мова бела-

Što straciła Litva, straciüşy Kłajpedu

Uvies kraj Kłajpeda, jaki ad Litvy zabrau Hitler, stanović 284,000 ha, heta 5,1 prac. prastoru ũsiej Litvy. Na hetym prastory da 45,000 ha vodaŭ, aromaj ziamli — 91,000 ha, luhoŭ — 25,500, pašbiščaŭ — 31,000, aromaj ziamli — 149,100, lasoŭ — 33,000 ha, a rešta ziamli prypadaje na harody, sady, bałoty, tarfianišcy i inšyja.

U Kłajpedzkim Krai najbolš zasiavałasia: bulby, pošaru, lonu, žyta, aŭsa, jačmieniu.

Kłajpeda — heta kraj pradusim ziemiarski, u jakim niamala hadujecca roznaj žyvioty. Na pieršym miejscy — kury, tady šviñni, rahataje bydła, koni, husi, aviečki, kački, pčoły i inš.

Pasieleny byŭ Kłajpedzki Kraj hušciej, jak Vialikaja Litva. Usiaho nasielnictva bylo tam bolš 150 tys. asob, što stanaviła 6 prac. žycharoŭ usiej Litvy. Dziela heta ha j spažycio praduktaŭ u Kłajpedzie bylo bolšaje. Tak napr. vyvaz z Kłajpedy zahranicu ahułam ziemiarskich praduktaŭ byŭ nievialiki, a sadoviny j harodniny zvyčajna navat niechapała j treba bylo pryvozić z Vialikaj Litvy. Ahułam adnak eksport z Vialikaj Litvy ũ Kłajpedu byŭ nievialiki i dziela hetaha z utrataj Kłajpedy ziemiarskaha Litvy šmat nia ũcierpić. Ale heta, viedama, nie žmianšaje tej vialikaj škody ũ ahulnaj

haspadarcy Litvy, jakoju jej pryčyniła ũtrata adzinaha portu Kłajpedy. Nia majučy svajho portu, treba kłaści vializarnyja vydatki na eksport praz čužyja porty.

Duža tak-ža baluča adbivajecca ũtrata Kłajpedy na litoŭskim promysle. Kłajpeda ũ Litoŭskaj dziaržavie byla najbolš pramyslovaj krainaj. U minulym hodzie ũ va ũsim Kłajpedzkim Krai bylo 211 pramyslovyh pradpryjemstvaŭ, u jakich pracavała 11,390 čalaviek. Z utrataj Kłajpedy Litva straciła 13 prac. usiaho svajho promyslu. Usia pradukcyja Kłajpedzkaha promyslu ũ hod aceňvalasia apošnim časam na 116 milionaŭ litaŭ, što stanović 30,7 prac. vartašci pramyslovaj pradukcyi ũsiej Litvy.

Čašć pradukcyi Kłajpedzkaha promyslu abslužvala Litoŭskuju dziaržavu. Takimi praduktami byli: torf, cegly, tkaniny, žaleza, mašyny, skura, dreŭny promysiel, elektryčnyja pryłady, vyraby chimičnyja, lekarstvy, papiera j šmat inš. Ale, straciüşy hetyja rečy z utrataj Kłajpedy, Litva ahułam vialikaj biady mieć nia budzie, bo praduktaŭ hetych maje jšče vialiki zapas, čašć vyrablajecca ũ krai, a vyrab rešty naładzicca biez asablivaha trudu. Najtrudniej budzie spravicca z promyslam tekstylnym (tkactva) i dreŭnym, bo heta halina promyslu badaj usia znachodzilaŭ ũ Kłajpedzie j ciapier Litva musić pačynać usio nanava.

Slovam, usia ciažašć udaru

2000 studentaŭ na „kresach”

P.A.T. padaje, što polskaja studenckaja moładź Vilenskaha Uniwersytetu ŕciapana Batury j Školy Palityčnych Navuk u Vilni rychtujecca da služby na froncie vajska-hramadzkaej pracy na „kresach” u radoch akademickaj lehii. U pamieškañni ũniversytetu adbyłasia narada pradstaŭnikoŭ usich studenckich sajuzaŭ, na jakoj sabranyja zajavili, što jany hatovy da hramadzkaej pracy ũ „kresavych” siołach. Sioleta vyjaždžaje na hetkuju pracu 2000 studentaŭ, zahhanizavavych u 48 abozach.

Naša, bielaruskaja, studenckaja moładź, viedajučy ab pracy polskich studentaŭ, pavinna tak-ža naležna pryhatavacca da hramadzkaej pracy, kab letnija vakacyi nie prachodzili biazdziejna j biezkarysna, ale byli-b adpačynkam u navucy j pracaj dla našykh intaresaŭ i ideałaŭ.

ũtraty Kłajpedy zvodzicca da ũtraty svajho portu j utraty čašci svajho ũlasnaha promyslu. Prad Litvoj ciapier, jak bačym, vializarnaja zadača: vyrašyc prablemu ũvozu j vyvazu moram i prablemu naładžanija ũtračanaha promyslu.

M. K.

руская. Была нават адпаведная беларуская каталіцкая літаратура, але аб гэтым будзе ніжэй.

Найвялікшай славай беларускай культуры ў гэтым часе — гэта законы — літоўскія статуты, пісанья беларускім языком, якія зьяўляюцца як на той час кодэксамі права вялікай важнасьці. Ярошэвіч, выдатны дасьледчык культуры нашага краю, кажа, што гэтых законаў мог-бы тады пазайздросьціць не адзін край нават у Эўропе. Вялікай так-жа важнасьці, як дакумэнт беларускай культуры, была так-жа беларуская Біблія, якой язык датарнаваў да жывой беларускай мовы наш слаўны Скарына, доктар з Полацка. Была гэта ў роднай мове народу трэйцяя Біблія на сьвеце: першая нямецкая, другая чэская, трэйцяя нашая й толькі чацьвертая польская, а расейская (маскоўская) яшчэ пазьней на сьвет паявілася. Былі й іншыя беларускія рэлігійныя кніжкі й пераклады сьв. Пісанья, як напр. пераклад часьці Новага Закону Цяпінскага. Час гэты беларускія гісторы-

кі дзеля вялікага разьвіцьця беларускай культуры называюць «залатою парою».

Польш аднак насядала. Дайшло да ўніі палітычнай 1569 г. і урэшце да ўніі царкоўнай 1596 г. У ўніі палітычнай былі выкарыстаны тагдышнія палітычныя цяжкія абставіны для Беларускага народу. Унія-ж царкоўная, калі йдзе аб шырокія народныя масы, была заведзена так-жа часта пад прымусам. Народ наш, як ужо сказана, сваей бацькаўскай верай лічыў Праваслаўе. Ён, у барацьбе з уніяй, загартаваў, умацаваў і паглыбіў сваю беларускую нацыянальнасьць. Народ бароўся й за сваю веру й за нацыянальнасьць, бо народ інстынктоўна чуў, што яму унія нясе полёнізацыю й чужое яму лацінства. І гэтая барацьба прынясла яму вялікія нацыянальныя вартасьці. Урэшце, гэтая яго стойкасьць была зламана. Прачуцьцё яго пачало спраўджацца. Пачала насядаць лацінізацыя й полёнізацыя. У 1697 г. быў выданы закон, што «пісар земскі польскім языком і літарамі ўсё мае пісаць». Прышоў на змучаны ў барацьбе

Acena pramovy Hitlera

Uvies palityčny šviet cikaviusia, što Hitler adkaža Ruzveltu. Prapazyčyja Ruzvelta była zusim jasnaja j prostaja. Ci Niamieččyna choča bicca, ci mirycca? Adkaz Hitlera na h taje pytańnie byŭ niajasny j vielmi zavily. Hitler havaryŭ ab vandroucy narodaŭ, ab tym, što było 1000 hadoŭ tam, jak dziaržavy zdabyvali zamorskija kalonii j ab niespraviadliwašci mižnarodnaha pałažeńnia, jakoje ŭstanaviŭ Versalski traktat. U bolšašci svajej pramovy Hitler prakonyvaŭ svajch, niamieckich sluchačoŭ, a nie zahranicu, ab spraviadliwašci svajej palityki. Slovam, Hitler havaryŭ ab usim dla ŭsich viedamym i ani slova nie skazaŭ, jak treba napravić niedarečny laď mižnarodnaha sužyćcia j vyrašyc los ceľnych narodaŭ i dziaržaŭ, kab nia było ani panujučych ani paduľadnych, dziaržaŭnych i niedziaržaŭnych narodaŭ. Jon havaryŭ tolki ab niamieckim narodzie j potrebie dla jaho šyrokaha panavańnia ŭ Eŭropie.

Na temu dokazaŭ Hitlera ab vyššašci niamieckaha narodu, ab jahonych byccam zakonnych pretsijach da „žyciovych prastoraŭ," ab jaho pravie navodzić paradak u siaredniaj i ŭschodniaj Eŭropie — niama čaho j havaryć. Čym lepšy niamiecki narod ad Rasiejcaŭ, Palakoŭ, Čechaŭ i inšych? Čym adznačyŭsia niamiecki narod adnosna mienšych i sla-

biejšych narodaŭ, što jon maje navodzić paradak miž inšymi narodami? Čamu Niemcy majuć być lepšymi za Bielarusau, Ukraincaŭ, Litoŭcaŭ, abo Łatyšoŭ i Estoncaŭ? Kožny narod maje svaje žyciovaja potreby j poŭnaje prava da žyćcia j razvoju. Z hetaha nia vyplyvaje ani zasluha, ani vina narodaŭ adnych prad druhimi. Rožnicy nacyjanalnych svomaščiaŭ narodaŭ nie dajuć prava nazyvać siabie vyššymi ani Niemcam. ani Palakom, ani Rasiejcam, nie dajuć prava Niemcam i paradkavać ceľnymi čašćinami švietu, abo paasobnymi narodami, ich ziemlami, ichnim losam. zabirać sabie čužyja ziemli j žyc ichnim koštam. Kožny narod choča mieć (i na heta maje prava) svoj prastor dziela žyćcia j razvoju. Nijaki narod dabravolna nikoli nia zhodzicca, kab jaho nacyjanalny prastor staŭsia prastoram dla žyćcia druhich. Hetak dumajuć Palaki, Čechi, Litoŭcy, Sľavaki, Ukraincy, Rumyny, Serby, Charvaty, Łatyšy, hetak dumajuć Bielarusy j ahuľam usie narody. A kab nia było pastajanaj raźni ŭ šviecie miž narodami, dyk ichnija kiraŭniki pavinny naładžvać paradak švietu j supracouñictva narodaŭ na asnovach roŭnašci j pašany adnych da druhich, ale nie na panavańni silniejšaha nad slabiejšym.

Aprača hetaj, kazaŭby, etyčnasideolohičnaj starany pramovy Hit-

lera, maje jana j vialikaje značeńnie palityčnaje. Hitler adkazaŭsia ad paktu nieahresii z Polščaj, sarvaŭ niamiecka-anhielski morski dahavor, vyjaviŭ pryčyny „paradkavańnia“ Čechaŭ, Sľavakaŭ i Karpackich Ukraincaŭ i zajaviŭ, što italjanska-niamiecki sajuz nia moža być razarvany.

Sarvańniem paktu nieahresii z Polščaj Niamieččyna stanula adnosna Polščy na biezdahavornym stanoviščy. Hetkaje stanovišča vymahaje niekaj raźviazki. Praces henaj raźviazki ŭžo pačaŭsia, raźvivajecca, i sprava lohična dojdzie da kanca svajho vyrašěńnia.

Raźvivajecca tak-ža j sprava sarvańnia niamiecka-anhielskaha morskaha parazumleńnia.

Toje, što Hitler skazaŭ ab paradkavańni slabiejšych narodaŭ, nahladna — pastupańni jaho adnosna Čechaŭ i Karpackich Ukraincaŭ, maje vymoŭnuju zaščiarohu da niamieckaj palityki ahuľam. Asabliva los Karpackaj Ukrainy zusim jasna pakazvaje, što być pradmietam niamieckaj palityki heta vielmi niebiašpiečnaja sprava, jakaja moža j kryvava pamšćicca.

Zajava Hitlera ab nierazarvańni italjanska-niamieckaha sajuzu vialikaha značeńnia nia maje.

Vielmi charakternaja hetaja pramova Hitlera, što jon ani slovam nie začapiŭ savieckaj Rasiei. Heta ŭzbudžaе dahadki, što Hitler pakinuŭ sabie dźviercy, kab

няроўнай народ заняпад у яго культуры й у яго палітычным жыцьці, каб пасья некаторага часу сьпячкі пачаў ён будзіцца ўзноў. Трэба тут так-жа прыпомніць, што ў Маскве, як сказана вышэй, у 1589 г. паўстаў патрыярхат, які так-жа ўжо зьяўляецца пагрозай для беларускага нацыянальнага жыцьця.

І так напор Польшчы спыніў буйны развой Беларускага народу. Каб ды ня гэты польскі сільнейшы ад Беларусі напор, сяньня мы былі-б ужо ў сваёй культурнай і палітычнай падарожы зайшоўшы далёка, надта магчыма, што сяньня Беларускі народ быў-бы народам у сям'і культурных і вольных народаў Эўропы. Былі на гэта ўсе дадзеныя.

Але што-ж у гэтым пэрыядзе было галоўным дзейнікам такога культурнага разросту й разьвіцьця Беларускага народу? Былі такія дзейнікі розныя. Вылічаць іх тут ня будзем. На маю думку аднак, вобак з іншымі, такім дзейнікам была хрысьціянская рэлігія, была Праваслаўная цэрква. Так, Хрысьціянства, як даўней,

было ў Беларускім народзе й цяпер галоўным сродкам маральнай і грамадзкай супольнасьці, сродкам яднаньня Беларускага народу. Праўда, ад 1453 г. фармальна, а фактычна куды раней, назначаецца ўпадak і палітычны й культурны Візантыі, галоўны цэнтр і культурны й юрыдычны цэрквы перастаў фактычна быць цэнтрам, у беларускай цэркве адчуваўся штораз большы недахват жывых сіл і яна так-жа хілялася да ўпадку. Але, ня гледзячы аднак на гэта, і далей Цэрква мела магутны ўплыў на культурнае й грамадзкае жыцьцё Беларускага народу й далей служыла яму сапраўды жывым і магутным сродкам яднаньня, яго консолідацыі й узросту. Баяры, войска, духавенства — вось галоўныя дзейнікі гэнага яднаньня ў беларускай нацыі, гэта памяць народу й яго гісторыі й традыцыі. Але баяры ў гэтым часе, гонячыся за шляхоцкімі прывіляямі, народ свой падраджалі. За імі йшлі й вайсковыя, бо й яны-ж былі з гэных баяр, з гэнай беларускай шляхты. Вышэйшае духавенства агулам рабіла тое-ж.

Adkaz ministra Beka kancleru Hitleru

Stanovišča Polšcy adnosna Niamieččyny

Ministar zahraničnych spraŭ Rečypaspalitaj paŭk. J. Bek na pasiedžańni Sojmu 5.V.1939 h. skazaŭ pramovu, jakoj vyjaviŭ stanovišča Polšcy adnosna Niamieččyny j ahułam adnosna súčasnaha mižnarodnaha pałažeńnia. Pramovu min. Beka pieradajom u skaračeńni.

— Razvoj mižnarodnych padziejaŭ trebavaŭ moža bolš vyjaśnieńnia ad ministra zahraničnych spraŭ, čymsia majo adno ŭ senackaj komisii, ale imienna hetu pašpiešny razvoj strymlivaŭ ad hetkaha vyjaśnieńnia, da taho času, pakul spravy našaj palityki bolš dašpiejuć.

Našledki razstabeńnia mižnarodnych instytucyjaŭ i vialikija źmieny ŭ supracouńnictvie dzia-

praz ich dajsci da parazumleńnia z SSSR.

Ahułam, u šviecie acaniajuć pramovu Hitlera tak, što jana paškodziła Niamieččynie, bo atkryła tajnicy niamieckaj palityki, — palityka heta jdzie na padbojśvietu. Hetu fakt abjednyvaje ūsie dziaŭžavy j narody, što čujucca zahrožanymi hetkim namieram niamieckaj palityki, — prociŭ Niamieččyny.

žaŭ stvaryli mnoha novych problemaŭ u roznych čaściach śvietu. Hetu pracu padziejaŭ apošnimi časami dajšoŭ aź da hranic Rečypaspalitaj.

Dahavor z Anhlijaj

Zaisnavala pałažeńnie wielmi pavažnaje. Z niekatorymi dziaŭžavami supracouńnictva Polšcy stalaśia hlybiejšaje j lahčejšaje, a ŭ inšych vypadkach paŭstali pavažnyja trudnaści. Z Anhlijaj Polšč zaklučyła dahavor na asnovie ūzajemnaj pomačy na vypadak pahrozy dla niezaležnaści abiedźviuch dziaŭžaŭ. Adnačasna vydanaja deklaracyja francuskimi palitykami śćviardžaje, što miž Polščaj i Francyčaj supracouńnictva nia tolki nie paslabiela, ale jšče bolš apošnimi časami ūzmocnilasia.

Ab polska-niamieckim pakcie nieahresii

Polska-anhielski dahavor kancler Hitler pryńiaŭ za padstavu sarvańnia dahavoru Polšcy z Niamieččynaj ab nienapadańni, jaki byŭ zaklučany ŭ 1934 h. Sarvańnie hetaha dahavoru nia jośc spravaj maŭavažnaj. Ale kožny dahavor maje vartaś i značeńnie tolki tady, kali jon usiestaronna vykonvajecca. A kali palityka j pastupki pačali z boku niamieckaj starany supiarečny z hetym dahavo-

ram, dyk žaloby pa im nasić nia źbirajemsia.

Damahańni Niamieččyny

Niamieččyna damahajecca vyrašeńnia nanava pałažeńnia Hdansku, zlučeńnia ślachami kamunikacyi praz polskuju terytoryju Uschodniaj Prusii z Niamieččynaj i dadatkovych dahavoraŭ miž Polščaj i Niamieččynaj.

Adnosna Hdansku, dyk treba śćvierdzić, što heta nia vydumka Versalskaha traktatu, ale sapraŭdnaśc. Polšč stajała j staić na platformie prava j intaresaŭ polskaha marskoha handlu j polskaj morskaj palityki ŭ Hdansku. Ale ab što Niamieččynie jdzie? Ci ab svabodu niamieckaha nasielnictva ŭ Hdansku, jakaja ničym nie zahrožana, ci ab prestiž, — ci taksama kab adapchnuć Polšč ad Bałtyku, ad jakoha Polšč adapchnuć nia dasca?

Adnosna »kalidoru,« dyk heta vydumka, bo heta polskaja terytoryja, dzie jośc nievialiki procent niamieckich asadnikaŭ — heta polskaja terytoryja Pamorskaha vajavodztva. Nia majem nijakaha intaresu škodzić hramadzianam Niamieččyny ŭ kamunikacyi z ichniaj uschodniaj pravincyčaj. Ale nia majem potreby j źmianšać našaj suverennaści na našaj utasnaj terytoryi.

Kancler Hitler u svajej pramovie prapanuje pryznańnie j akančalnaje ūstanaŭleńnie isnujučych

Але духавенства ніжэйшае, сялянскае, звязанае беспасрэдна з народам, аставалася далей з ім, аставалася далей яму верным, далей будучы памяццй народнай, сродкам сапраўды жывым і дзейным яднаньня, узаемнага ўнутранага спалучаньня беларускай нацыі. Падчыркаваў, што гэтае духавенства было з народам, з нізмі народнымі й Хрысьціянства такім чынам, якое яны прапаведавалі, консолідавала беларускую нацыю й яе вырабляла, сягаючы аж да нізоў, пранікаючы яе наскрозь.

Агулам трэба сказаць, што культура ў беларуска-літоўскай дзяржаве была беларускай і хрысьціянскай. Хрысьціянства было галоўным матывам беларускай культуры. Іншыя кірункі ўмысловыя, хоць і даходзілі часам да нас, малую йгралі роль. Так напрыклад, ідэі гуманізму, ідэі рэнэсансу бязумоўна да Беларусі пранікалі, але й яны, хоць у сваей крыніцы да Хрысьціянства варожыя, у нас праяўляліся ў форме хрысьціянскай. Яркім гэтага прыкладам служа-

вялікі наш Фр. Скарына з беларускім сваім перакладам Бібліі й з дапіскамі да яе.

Словам, беларуская культура тады была так сільнай і вялікай, што панавала цалком, што ей паддаваліся й літоўскія князі й агулам асьвечаныя літоўскія клясы. Яны мала таго, што прысвойвалі беларускую мову й гэтай мовай гаварылі, але яны пераважна прымалі Праваслаўе й сваім парадкам зьяўляліся так-жа хрысьціянскім адчасьці сродкам яднаньня беларускай нацыі, самі асьмілюючыся на карысьць Беларусаў. Агулам, з Літоўцамі тады ў нас сталася, што напрыклад: з Баўгарамі ў Баўгарыі: асяліўшыся там паўдзённых славянаў Баўгары заваявалі й самі асьміляваліся; сяньня ад іх, апрача назыву, не асталося нічога. Нешта падобнае сталася так-жа з Русамі-Варагамі, ад якіх для нас у спадку астаўся толькі назоў, а якія самі цалком асьміліваліся й сьледу па іх не асталося. На Літоўцаў так дзеіла беларуская хрысьціянская культура, што аб гэтым вось што піша ведамы дасьледчык літоўскай культуры, успом-

hranic miž Polščaj i Niamieččynaj. Treba ścierdzić, što jdzie tut ab pryznańnie biazspornaj našaj ułasnaści. Heta, adnosna Hdansku j kamunikacyjnaha zlučeńnia Niamieččyny z Ušč. Prusijaj, — prapazy cy adnastaronnyja.

„U Polščy niama paniaćcia miru za ūsialakuju canu“

U światle hetych faktaŭ min. Bek pajaśniaje: Mir jość metaj ciazkaj pracy polskaj dyplomacyi. Kali Niamieččyna sapraŭdy choča miru, dyk pierahavory j parazumleńnie z joj mahčymy. Bo mir jość spravaj cennaj i pažadanej. **Ale ū Polščy niama paniaćcia miru za ūsialakuju canu.**

Polski adkaz Niamieččynie

Niezaležna ad pramovy min. Beka, 5.V.1939 h. polski ūrad uručyŭ niamieckamu ūradu adkaz na prapazy cyju Niamieččyny dla Polščy z 28 krasavika 1939 h.

Polski ūrad, vyjaśniajučy charakter paktu nieahresii Polščy z Niamieččynaj z 1934 h., nie supiaručnaj z hetym paktam pastupańnie Polščy, biezpadstaŭnaj j adnastaronnaj sarvańnie hetaha paktu Niamieččynaj, a tak ža adnastaronnaść niamieckich damahańniaŭ ad Polščy, zajaŭlaje:

— Niezvažajučy na toje, što polski ūrad nie zhadžajecca z pahładami niamieckaha ūradu, što dahavor z 1934 hodu staŭsia

Niamiecka-italjanski vajskovy sajuz

Pašla pramovy Hitlera, u Itali ju vyjechaŭ haloŭny kamandzier niamieckaje armii hienerał Braŭchič, a praz niekalki dzion min. Ribbentrop i marš. Geryng u asyćcie tryccacioch svaich pamocnikaŭ. Bačačy heta, niekatoryja hazety pisali, što italjanska-niamieckija adnosiny psujucca z pryčyny vialikich damahańniaŭ Hitlera j što niamieckija palityki vyjechali zaľahodžvać usie nieparazumleńni. Akazaľasia adnak, što hutarki niamiecka-italjanskich dyplomataŭ, asabliva narady niamieckaha min. zahr. spraŭ Ribbentropa z ministram zahraničnych spraŭ Italii Čijano 6 i 7 traŭnia ū Miľanie, pryhatavali hrunt dziela zaklučeńnia niamiecka-italjanskaha vajskovaha sajuzu, katory jašče bolš zbližyć hetaja dziaržavy. Padpisańnie dahavoru maje adbyccca na pačatku červienia.

Polščaj narušany, — ale adnak, kali-b niamiecki ūrad pryviazvaŭ značeńnie da novaha ūrehulavańnia dahavoram polska-niamieckich suadnosinaŭ na padstavie dobraha susiedztva, dyk polski ūrad hatou pryńiać hetkaha rodu prapazy cyju nia ūstupajučy z svajho stano višča.

Roznyja viestki

Za 72.000 zł. 10 hadou astrohu. Akružny Sud u Vilni zasudziŭ b. vicestaršyniu Komunalnaj Kasy Aščadnaści ū Ašmianie H. Salmoviča na 10 hadou astrohu za defraudacyju 72.000 zł., jakija jon prahulaŭ.

Z žyćcia Niemcaŭ na Zaolzi. Pašla pryľučeńnia Zaolzia da Polščy, tamašnja Niemcy masava pradavali Palakom svaje kramy, damy, ziarnu j padobnaje. Ciapier na zaklik niamieckich arhanizacyjaŭ pradažu spynili.

Čechi nia lubiać Niemcaŭ. Hazety padajuć, što čechi abliva juć niamieckich žaŭnieraŭ solnym kvasam. Hetkaje zdareńnie bylo ū Pilźnie.

1 miljard 200 milionaŭ sialan i 200 milionaŭ haspadarak. Niamiecki daśledčyk ziemlarobstva Valter Hebert padaje, što na ćviecie jość kala 200 milionaŭ sialanskich haspadarak, a sialan — 1 miljard 200 milionaŭ. Statystyki padajuć, što na śviecie jość usich ludziej 2 miljardy 100 milionaŭ. Dyk sialan jość dzvie traciny ūsiaho nasielnicтва na ziarni.

Nasielnicтва SSSR. Pavodle apošniaha pierapisu nasieleńnia z 1939 h., SSSR maje 170.126.000 nasialeńnia. U pierapisu 1926 h. zapisana 161.620.000. Pierapis z 1937 h. balšaviki nie apublikavali. Hazety pisali, što hety pierapis vykazvaje vialikuju ūtratu nasialeńnia.

нены Ярошэвіч у II т. сваей працы „Образ Литвы“:

«Кали-б, кажа ён, гэткае палажэньне яшчэ даўжэй бяз прорвы магло патрываць, дык Літва, прысвоіўшы сабе рускі язык, рускія звычаі й адчасьці рускае права, прыймаючы рускую веру з духоўнай уладай рускай веры й ухадзячы ўрэшце ў штотраз стульнейшыя адносiны з цэлай Русыяй праз фамілійныя зьвязкі сваіх князёў, — Літва, кажа, замяніла-бы з часам сваю паганска-літоўскую на руска-хрысьціянскую нацыянальнасьць. Але сутычнасьць двух вераў — усходняй і заходняй — і збліжэньне Літвы да Польшчы, дзякуючы палітычным здарэньням, зьмяніла гэта ўсё».

Я ўжо ўспомніў, што й ідэі пастаронныя, а нават часам і варожыя Хрысьціянству прыходзілі так-жа ў форме хрысьціянскай, як павевы гуманізму (выдавецкая й друкарская праца Скарыны).

Гэта ёсьць доказам, якое вялікае было зна-

чэньне Хрысьціянства й культурнае й грамадзкае, а гэтым самым, які гэты быў магутны сродак беларускай нацыянальнай супольнасьці.

Вялізарнае, бязумоўна, значэньне для гэтага-ж яднаньня беларускай нацыі служыла й сьвецкая культура, пісьменства, асабліва законы. Але й яны ў значнай меры паўсталі пад уплывам хрысьціянскіх ідэяў і часткова гэтыя-ж ідэі праводзячы. Беларускія тагочасныя грамадзяне вась як глядзелі на гэныя свае слаўныя законы, як кажа той-жа Ярошэвіч: «Яны пракананыя былі, што Статут падняў іх народнае значэньне, асвабодзіў іх ад фэодальных уціскаў, засланыў ад самаволі судовых уладаў, адсунуў паноў ад неагранічанага валаданьня справядлівасьцяй, абмежыў лішнія працэсавыя аплаты і агранічыў горадасьць усёмагутных магнатаў, зраўняўшы з імі перад правам адплучную шляхту».

Ідэі ў абароне правоў адзінкі ў гэтым праве — гэта дух Хрысьціянства. Той-жа Ярошэ-

PALITYČNYJA VIESTKI

Z Polšcy

Unutranaje zacišša j dzjaržaŭnaja konsolidacyja. U nutranym žyćci Polšcy apošnimi časami zaisnavali vialikija žmieny. Zacichli ūsialakaha rodu palityčnyja spory j partyjnyja nieparazumleñni. Na pieršy plan vystupila sprava dzjaržaŭnaj abarony j dazbrajeñnia armii.

Nastupila ūspakajeñnie j na hruncie palityki adnosna nacynalnynych mienšašciaŭ. Pad naporam mižnarodnych padziejaŭ zyjšli z paradku dnia j stanuli ū ciañku ūsie nutranaja sprečki. Zaisnavala konsolidacyja ..

Poŭnamoctva Prezydentu. Urad padaŭ u Sojm prajekt dać Prezydentu Rečypaspalitaj poŭnamoctva vydavañnia zakonaŭ dekretami. Sojm 5 h. m uradavy prajekt hetkaha poŭnamoctva pryñiaŭ biazsporna.

Z zahranicy

Dyplomatyčnaja baračba na Bałkanach. Na Bałkanach ciapier idzie zaŭziataja dyplomatyčnaja baračba miž dvuma blokami: niemiecka-italjanskim i francuska-anhielskim. Ad vynikaŭ hetaj baračby zaležyć los celaj uschodniaj Eŭropy.

Na Bałkanach raspaložany 5 dzjaržaŭ: Rumynija, Juhaslavija,

Hrecyja, Vuhryja j Baŭharyja. A raspalažeñnie j raspadziel miž hetymi dzjaržavami byccam sumysna tak zamatany, kab inšyja dzjaržavy mahli vyjhryvać adnych suproč druhich.

Serbska-charvackaje napružañnie. Juhaslavija—heta dzjaržava, jakaja maje 13 z palavinaj milionaŭ nasielnictva, a ū hetym 7 mil. Serbaŭ, 4 miljony Charvataŭ i miljon Slaviencau. Aprača hetych troch narodaŭ, Juhaslavija maje jšče pa trochu Niemcaŭ, Albancaŭ, Vuhraŭ, Rumynaŭ i Ukraıncaŭ. Miž hetymi narodami tam nikoli nia było zhody, bo panujučyja Serby nie vyrašali spornych prablemaŭ, ale tasavali siłu adnosna slabiejšych, asabliva adnosna Charvataŭ. Charvaty ū hetaj baračbie stvaryli vialikuju j silnuju tajnuju revalucyjnuju arhanizacyju „Ustaša“, jakaja svajej terorystičnaj baračboj stałasja viedamaj u celym šviecie. Serby Charvataŭ naležnaha prava nie pryznawali, dyk Charvaty adčajanna z imi zmahalisia. Ciapier, kali Juhaslaviju akružyli Italija z Niemieččynaj, juhaslavianski ūrad zrazumieŭ, što treba charvackuju prablemu vyrašyć pryznañniem Charvatam naležnych pravoŭ, bo jnakš, dyk charvackaja prablema moža ūzarvać celuju Juhaslaviju. Dziela hetaha ūrad pačaŭ pierahavory z kiraŭnikami charvackaha nacynal-

Ukrainskaja sprava

Aŭtanomija Karpackaj Ukrainy. Vuharski ministar Homan skazaŭ pramovu, u jakoj zajaviŭ, što Vuhryja pastanavila dać Karpackaj Ukrainie aŭtanomiju.

Ukrainskija paŭstancy ū USSR. U Savieckaj Ukrainie, na čyhunačnym šlachu Maskva—Ki-jeŭ, ukrainskija paŭstancy napadajuć na bašavickija ciahniki, jakija pieravoziać aružža. Bašavickaja ūlada vystala vialikija addzie-ly čyhunačnaj milicyi dziela acharony hetaha šlachu.

„Ukrainskaje Biuro“ ū Amerycy. Amerykanskija Ukraincy sioleta zarhanizavali ū Vašynhtonie „Ukrainskaje Biuro“, zadañniem jakoha jość vyjašniać Amerykancam ukrainskija spravy.

„Infarmacyjny Biuleteń“ u Francyi. Ukrainskija arhanizacyi ū Francyi pačali vydavać pafrancusku časapis „Biuleten d'Informacion.“ Heta hazeta infarmuje Francuzaŭ ab Ukraincach i ukrainskim žyćci.

nalnaha ruchu i ū vyniku hetych pierahavoraŭ 27.IV. siol. byŭ ustanouleny tekst dahavoru, pavodle jakoha charvaty dastali-b aŭtanomiju. Dahavoru adnak nie začvierdziŭ juhaslavianski rehient Pavał. Pašla hetaha siarod Charvataŭ paŭstała vialikaje niezadavaleñnie jany damahajucca niezaležnašci:

віч кажа, што ў нашых тагочасных законах можна дасьледзіць уплывы законаў старадаўнай Украіны «Рускай Праўды». А дух яе, ведама, хрысьціянскі, ды й яна сама паўстала пад уплывам хрысьціянскіх законаў Візантыі. Праўда, гэныя нашы законы былі прызначаны выключна для шляхты ад найвышэйшай аж да дробнай, «адплужнай», як кажа Ярошэвіч, а народ быў вылучаны, народныя масы былі паза правам, яны ўжо былі пад паншчынай, але гэта ў гэных законах ня выключае іх добрых хрысьціянскіх старон, што хоць убочна, пасрэдна магло так-жа мець уплыў дабрадзеіны й на іх цяжкі лёс.

Палітычныя уніі рваліся. Іх трэба было аднаўляць, або прынамсі аб іх прыпамінаць. Найбольшай перашкодай у гэтым была Цэрква, была беларуская ўсходняя хрысьціянская культура. Дзеля гэтага пасья апошняй уніі палітычнай была паднята ідэя уніі рэлігійнай, між іншым з мэтай палітычнай — праз унію пры-

весьці Беларускі народ да лацінства й да полёнізацыі.

Настаў заняпад, культура наша пачала хіліцца да ўпадку. Але пасья заняпаду пачаўся, як увідзім ніжэй, і рэнэсанс. Пачаўся-ж ён з гэных самых хрысьціянскіх традыцыяў.

(Літаратура: Документы, аб'ясняюціе історію Западно-Русскаго Краю. СПб 1865; М. Довнаръ-Запольскій — Бѣлорусское Прошлое (Изслѣдованія и Статьи, т. 1, Кіевъ 1909); Е. Карскій — Бѣлорусы I; А. Сапунов — Историческія отношенія Руси Бѣлой и Великой (Памятн. книжка Витебской губ. на 1898 г.). Витебск, 1898; Е. Карскій — Бѣлорусская рѣчь. Очерк народнаго языка с историческим освѣщеніем. Петроград, 1918; Е. Карскій — Бѣлоруссы III, 2; Старая Зап. Русская письменность. Петроград, 1921; А. Сапунов — Историческія судьбы Полоцкой Епархіи; J. Jaroszewicz — Obraz Litwy od czasów najdawniejszych do końca w. XVIII. Wilno, 1844—45.)

Biełaruskaja Pilihrymka ũ Kalvaryju sioleta jdzie na św. Trojcu ũ niadzielu 4-ha červienia

Biełaruskaja Pilihrymka ũ Kalvaryju kala Vilni, jak my pisali, ładzicca sioleta, na św. Trojcu, u niadzielu 4 červienia.

Pilihrymka vyjdzie z Vilni, z kaścioła św. Mikalaja, ranicaj pašla nabazhenstva j kazańnia, katoryja adbuducca a hadzinie 7-maj. Pilihrymku procesyjanalna, z biełaruskimi religijnymi pieśniami, paviaduć biełaruskija ksiandzy, jakija ũ Kalvaryi pry koźnaj kaplicy buduć havyryć pabiełarusku kazańni.

Usie, kamu blizkaja biełaruskaja religijnaja j narodnaja sprava, pavinny staracca, kab u Biełaruskaj Pilihrymcy brała ũčasćie jak najbolš ludziej i kab adbyłasia jana ũ najlepšym paradku. Taja bieł. sialanskaja moładź, jakaja maje rovary, pavinna ich vykarystać dziela prybyćcia ũ Vilniu j udzielu ũ Bieł. Pilihrymcy. Aprača taho, možna j treba naładźyvać tannyja padaroży ũ Vilniu ciahnikami. Infarmacyi, jak atrymać žnižku dla pilihrymaŭ u ciahnikoch, padajom niżej. ũ Vilniu najlepš prybyvać pradadniom, h. zn. u sobotu 3-ha červienia, kab možna było prad Kalvaryjaj adpačyć. Zborny punkt u Redakcyi „Chryścijanskaje Dumki“ — Vilnia, Zavalnaja 1. Adhetul pilihrymy z vioski buduć zaviedzieny ũ biaspłatnyja pamieškańni na adpačynak i načleh.

ũ Kalvaryi zboraka j adpačynak — pry kaplicy Matki Boskaj Bałesnaj. Abchod-ža Kryžovaj Darohi pačniecca a hadzinie 10 rana.

Jak atrymać žnižku na čyhuncy dla pilihrymak

Pilihrymki, pryjaždźajučyja ũ Vilniu (da miesca adpustovaha, jak Kalvaryja j inš.) z jakichkolečy stancyjaŭ, za prajezd čyhunkaj mohuć mieć žnižki 33 procentovyja i 50 procentovyja.

Varunki atrymańnia žnižki 33 procentovaje nastupnyja:

Pilihrymka pavinna składacca najmienš z 25 asob (pavinna być wykuplena 25 biletaŭ). Na 25 učasnikaŭ moža jechać adna asoba biaspłatna Kali-ž učasnikaŭ budzie bolš, jak 25, biaspłatna mohuć jechać najbolš 3 asoby.

Kiraŭnik pilihrymki pry kuplańni biletaŭ na stancyi pavinien pradstavić „Zgłoszenie“ — adpaviedna vypaŭnienaje j pačvierdžanaje miascovym probaščam. „Zgłoszenie“ pavinna być napisana hetak:

Zgłoszenie przejazdu grupowego pielgrzymów

Do.....
(Wilna)

P.....
(imię i nazwisko kierownika i dokładny adres)
Prowadzi grupę pielgrzymów w ogólnej ilości.....
osób, z czego za opłatą ulgową..... proc.....
osób najmniej 25 w kl. 3..... bezpłatnie.....
osób jedna na 25 płacących, razem najwyżej 3
Wyjazd pierwotny nastąpi dnia..... o godz.....
Wyjazd powrotny nastąpi dnia..... o godz.....
..... dnia.....
(podpis urzędu parafjalnego)
(podpis kierownika grupy)

Na przejazd tam:

(1) Wydano bilet zbiorowy №.....
..... klasy na pociąg osobowy
do stacji..... i bilety
kontrolne od №..... do №.....
datownik podpis kasiera

Na przejazd zpowrotem

(2) Wydano bilet zbiorowy №.....
..... klasy na pociąg osobowy
do stacji..... i bilety
kontrolne od №..... do №.....
(datownik, podpis kasiera)

Pilihrymka, jakaja zachoča skarystać sa žnižki ũ darozie pavartnaj, kali-b pryjšła piechatoj u Vilniu, to vyżej padanaje pasviedčańnie musić pačvierdzić jaki klaštar ci parafija ũ Vilni.

Sa žnižki 50 prac. mohuć karystać pilihrymki, jakija składajucca najmienš z 60 asob, zachoŭvajučy vyżej padanyja varunki.

(Praŭnaja padstava: „Taryfa osobowa. Część II, 1936 r. § 64).

Apošnija naviny

Hałoŭny kamandant litoŭskaj armii ũ Polšcy. ũ dkaz na zaprosiny Hałoŭnaha Kamandanta polskaj armii marš. Ad. Rydza-Šmihłaha, u pieršych dniach h. m. adviedaŭ Polšč Hałoŭny Kamandant litoŭskaj armii hien. St. Raštikis. Adviedziny hien. Raštikisa majuć charakter hašcinny. Z nahody pryjezdu ũ Polšč pradstaŭnika litoŭskaj armii, polskaja presa pašvia ciła nia mała ũvahi Litvie, litoŭskaj armii j jaje Kamandantu hien. Raštikisu.

Anhielska - francuskaja pazyčka Litvie. Hrupa anhielskich i francuskich finansistaŭ zaprapanovała Litvie pazyčku ũ sumie 90 milionaŭ litaŭ. Anhielskija j francuskija kapitalisty dajuć Litvie pazyčku na patreby haspadarčaj razbudovy.

Niamieččyna zaklučaŭe pakt nieahresii z Łatvijaj i Estonijaj. Niamieččyna zaprapanovała Łatvii j Estonii zaklučyć z joj dahavor ab nienapadańni. Łatyski ũrad razhladieŭšy hetuju prapazyciju na zaklučeńnie takoha dahavoru zhadziŭsia. Estonski ũrad prapazyciju Niamieččyny pryniaŭ i daŭ zhadu zaklučyć z joj hetki dahavor.

Pry hetym treba adciemić, što Niamieččyna z Litvoj taki dahavor užo padpisali. Takim čynam prybałtyka adnosna Niamieččyny zneŭtralizavana.

Ale ci zneŭtralizavana Niamieččyna adnosna prybałtyckich dziaržaŭ?...
Adstaŭka kamisara Litvina-

va. ũpačatku h. m. kamisar zahraničnych sprau SSSR Litvinaŭ padaŭsia ũ adstaŭku. Adstaŭka ũmatyvavana ũlasnaj prošbaj Litvinava. Na miejsca Litvinava na značany kamisar Mołataŭ.

Žmiena heta biazumoŭna ma je značeńnie ũ savieckaj zahraničnaj palitycy, jakaja dasiul trymałasia, voddal anhielska-francuskaha bloku j bezpasredna nia prymała ũčasćia suproč niamieckaha nastupu ũ Eŭropie. Jakoje ciapier zajmie stanovišča SSSR u miźnarodnaj palitycy, — pakaža budučynia.

Padpiska na „Chr. Dumku“: na hod—3 zał., na paŭhodu—1 zał. 50hr., na try miesiacy—1 zał. Cana asobnaha numeru — 10 hr. Zahranicu padpiska ũ dva razy daražej. — Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POŹNIAK
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК

Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Выдавец КС. АД. СТАНКЕВІЧ

Drukarnia Biełaruskaja im. Fr. Skaryny, Wilno, Zavalna 1. | Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1.